

Мало је било потребно па да држава Науру, барем на један дан, буде спомињана као једна од централних вести у већини светских медија. Било је довољно да објаве своју одлуку о признавању једнострано проглашене независности Абхазије и Јужне Осетије (после Руске Федерације, Никарагве и Венецуеле, четврта су држава која је то учинила).

Иначе, Науру је познат по два куриозитета. То је најмања република на свету (површине 21 км²) и нема главни град (већ само седиште административних органа – као и АП Војводина).

Иако је формалну независност ова микродржава стекла тек 1968. године, има врло богату прошлост.

На територији данас независне државе смењивале су се колонијалне управе Немачке, Велике Британије, Аустралије и Новог Зеланда. Године 1942. Науру су окупирале јапанске снаге и отерале у заробљеништво, на принудни рад, преко 1200 мушкараца од којих је њих 460 у заробљеништву умрло или убијено (што је у том тренутку представљало преко 5 % укупног становништва, односно 11% мушког становништва). Треба споменути да су током II светског рата Науру жестоко бомбардовали и Јапанци (који су га окупирали) и Американци (који су га ослобађали). Године 1989. Науру је повео спор против Аустралије пред Међународним судом правде због „проблематичних потеза“ које су аустралијске власти предузимале током управљања острвом, а што је довело до великог еколошког уништавања. Спор није завршен пресудом Суда, већ је решен вансудским поравнањем, али Науру је однео највећу дипломатску победу у својој историји.

На дипломатском пољу, Науру се истакао најпре признавањем независности Тајвана – па потом повлачењем те одлуке, затим признавањем једнострано проглашене независности Косова и на крају – Абхазије и Јужне Осетије.

Разлози због којих су наведене одлуке доносили је – новац.

Почетком XX века на острву су откривене огромне залихе фосфата, а већ 1907. године почело се са његовом експлоатацијом. У једном тренутку, гледајући приход по глави становника, ова држава са десетак хиљада становника била је у самом врху светске листе, а незапосленост није постојала. Међутим, осим ослањања на рударство и фосфате никакав план развоја осталих делова привреде, нити размишљања о одрживом економском систему није било. Већ крајем седамдесетих објављено је да су преостале залихе фосфата мале, а средином осамдесетих рудници су и званично затворени. Енормних прихода за државни буџет више није било, а новац потрошен на прилично екстравагантне ствари – попут куповине авиона и оснивања сопствене националне авио-компаније, која је ваљда у том региону требало да конкурише аустралијском „Quantas“-у – није више могао да се врати. Зато су власти ове државе, да би одржали достигнути животни стандард, прибегли задуживању.

Признавање Тајвана су и званично образложили као „процес у који су ушли да би вратили дугове“. У преводу – за признавање самопроглашене независности Тајван им је платио око 30 милиона долара, таман колико је Науру дуговао комерцијалним банкама и међународним финансијским институцијама. Да ли је нешто платила Кина због повлачења одлуке о признавању Тајвана и косовски Албанци за признавање самопроглашене независности Косова – није познато (у случају Косова може се чути да је ипак кључно било нешто више „пријатељског убеђивања“ и нешто мање одређених обећања – од суседних Маршалских острва, иначе државе на чијој територији се налази полигон за нуклеарне пробе САД), али је познато да су у доношењу последње одлуке о признавању Абхазије и Јужне Осетије, барем према изјавама западних званичника, одређену улогу одиграли и неки руски тајкуни. Пошто је данас Науру off-shore зона, тамо су своје седиште преместиле и неке руске фирме. За признавање Абхазије и Јужне Осетије, како се спекулише у „добро обавештеним круговима“, плаћено је нешто мало мање од 50 милиона долара. Од тога, око једна четвртина средства биће искоришћена да Науру врати постојећи дуг, а три четвртине су подељене становништву ове државе, тако да је сваки грађанин добио по око 3500 долара (BDP per capita у последњих пет година у овој држави је око 4800 USD). И економска стабилност државе је за одређени временски период обезбеђена. До следећег задуживања и следеће трговине. Ко зна, можда им у будућности и Србија понуди новац за повлачење одлуке о признавању Косова.

Западни политичари, који су барем на један дан морали да се позабаве Науруом, све су окарактерисали као „непринципијелну трговину“ и „одлуку која не може ништа значајније

променити“, вероватно су већ заборавили на ту, за њих ипак изненађујућу, непријатност.

Међутим, поред расправе између „реалиста“ и „либерала“ која се овим поводом већ отворила на теоретском нивоу са старим питањима – шта је субјекат међународних односа, какав је легитимитет овако донетих одлука и да ли је постојећи поредак дугорочно одржив. назире се још једно, далеко важније питање: каква је судбина презадужених држава са неуспелим економијама?

А то повлачи за собом и низ других ствари. На пример – какве све политичке уступке такве државе морају чинити да би краткорочно обезбедиле какву-такву економску стабилност и купиле социјални мир? Како се такве одлуке могу одразити на светску политику и у којој мери могу повећати нестабилности на међународном плану? Колики је степен одговорности „малих држава“ у светском поретку? И на крају – докле све то тако може трајати?